

Рослини роду Злинка – перспективна сировина для нових фітохімічних засобів

Бухаріна О.В.

Кафедра хімії природних сполук

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

сnc@nuph.edu.ua

Однією з актуальних проблем, яку вирішують сучасні фармакогностичні дослідження є розширення асортименту лікарської рослинної сировини з широким набором біологічно активних речовин і видів фармакологічної активності. Сьогодні тенденції розвитку вітчизняного ринку лікарських рослин свідчать про його поширення, наповнення новими видами сировини. Протягом останніх десятиліть науковці й практикуючі медичні працівники констатують ріст попиту споживачів на лікувально-профілактичні засоби, БАДи, гомеопатичні препарати природного походження. Біологічно активні речовини рослин є субстанціями багатьох лікарських засобів. З огляду на вказане перспективними видами сировини, що досі не використовуються в Україні, можна вважати рослини роду Злинка.

Рід Злинка *Erigeron* L. родина *Asteraceae* – Айстрові поєднує понад 200 видів рослин, більшість з них є космополітами. Рослини походять з Південної Америки, у Європу занесені у 17 ст., на території України перші відомості про них з'явилися у 18 ст. Сьогодні в Україні зустрічаються 6 видів, найбільш поширені – злинка канадська (*Erigeron canadensis* L.), злинка однорічна (*Erigeron annuus* L.), злинка їдка (*Erigeron acris* L.), злинка подільська (*Erigeron rodolicus* L.). Рослини стійкі до несприятливих умов, невибагливі до ґрунтів, стійкі до посухи, крім того утворюють велику кількість насіння. Вони зустрічаються поодинокими екземплярами або утворюють щільні зарості і за умов засмічення посівів культурних рослин підлягають знищенню як бур'яни. Деякі види злинки мають яскраве забарвлення суцвіть та культивуються як декоративні рослини.

В народній медицині широко використовують фітозасоби з трави злинки канадської для лікування порушень у роботі шлунково-кишкового тракту, що супроводжуються діареєю, як протизапальні та кровоспинні засоби при внутрішніх кровотечах. Злинка однорічна та їдка вживаються як тонізуючі, діуретичні, в'яжучі і капілярозміцнюючі засоби [4]. Трава злинки канадської, злинки їдкої використовуються в гомеопатії для виготовлення препаратів «Гормель Хель», «*Erigeron-leptilon*», «Ерігерон есенція» із свіжої трави.

Огляд літературних джерел вказує на те, що багатий хімічний склад і фармакологічна активність українських видів злинки досліджені недостатньо. Найбільш вивченим видом роду є злинка канадська. Окремими дослідженнями встановлені морфологічні особливості, мікроскопічні діагностичні ознаки трави видів злинки, розроблена ТФС на траву злинки канадської [5]. Вітчизняними та закордонними фітохіміками була встановлена наявність у

сировині полісахаридного комплексу, поліфенольних сполук в тому числі, флавоноїдів, гідроксикоричних кислот, дубильних речовин, амінокислот, жирних олій, ефірної олії, вітамінів, пігментів, багатого набору макро- і мікроелементів [1, 4, 5]. Проведене фармакологічне вивчення водних екстрактів трави злинка довело, що вони мають виражену антидіарейну дію, зумовлену бактеріостатичним та бактерицидним ефектом у відношенні патогенної мікрофлори, протизапальну та протинабрякову дією, пов'язану з гальмуванням синтезу простагландинів [2, 3]. Є відомості про антимікробну, гемостатичну, анальгетичну та діуретичну активність екстрактів [4].

Вміст ефірної олії в траві злинка канадської - до 0,7%, основний компонент олії – лімонен. Олія має приємний стійкий аромат і завдяки цьому використовується у миловарінні, парфумерії, харчовій промисловості як ароматизатор; крім того виявляє фунгіцидну дію.

Таким чином, вже відомі складові комплексу БАР злинка дають підстави вважати цю сировину перспективною для розробки нових фітозасобів. Проте, незважаючи на значні запаси сировини в Україні, її доступність і майже безкоштовність, на жаль, в науковій медицині трава злинок широкого застосування поки ще не знайшла. Тому подальше проведення комплексних фармакогностичних досліджень рослин роду Злинка залишається актуальним. Воно дозволить розширити сучасну базу лікарської рослинної сировини для створення на їх основі нових вітчизняних лікарських засобів різної спрямованості дії.

Література:

1. Ботов А. Ю. Выделение, изучение химического состава и некоторых видов фармакологической активности биологически активных комплексов из растений рода мелколепестник: автореф. дис. на соиск. уч. ст. канд. фармац. наук: спец. 14.04.02 / А. Ю. Ботов. – Курск., 2013. – 24 с.
2. Носальская Т. М. Вплив препарату «Ерікан» на функціональний стан кишечника тварин з діареєю / Т. М. Носальська, Н. Ф. Маслова, Ж. А. Любецька // Фармацевтичний Журнал. –1997. – №3. – С. 57-61.
3. Патент України на винахід № 23164. Спосіб одержання засобу, що має антидіарейну активність / Макаревич І. Ф., Бондар Н. Я., Мокроуз М. В., Бухаріна О. В., Георгієвський В. П., Любецька Ж. А., Маслова Н. Ф., Рибаченко А. І., Бобкова Л. М., Руденко В. П., Сербін А. Г., Логвіненко І. Є. (Україна). – № u 96093603; заявл. 18.09.1996; опубл. 15.10.2001, Бюл. № 9.
4. Растительные ресурсы СССР. Цветковые растения, их химический состав, использование; семейство – Asteraceae.- Л.: Наука, 1993.- 352 с.
5. Руденко В. П. Фармакогностическое изучение растений рода мелколепестник: автореф. дис. на соиск. уч. ст. канд. фармац. наук : спец. 15.00.05 / В. П. Руденко. – Х., 1997. – 23 с.